



BLOGI

Pankkiongelmät leviäisivät Pohjoismaissa nopeasti ja laajasti

24.6.2014 • BLOGI • KIMMO KOSKINEN

Pankkien sääntely näyttää Suomessa jäävän kevyemmäksi kuin muissa Pohjoismaissa. Vaikka pankkien kyky kantaa riskejä on Suomessa hyvä, Suomen pankkijärjestelmä ei ole ikuisesti turvassa kotimaisilta ja ulkomaisilta rahoituskriiseiltä.

Sijoittajat ovat pitäneet Pohjoismaiden vakaata ja toimivaa rahoitusjärjestelmää turvasatamana viime vuosien kriisiaikoina, minkä ansiosta pohjoismaiset pankit ovat voineet hankkia rahoitusta kansainvälisiltä rahoitusmarkkinoilta edullisesti verrattuna muihin eurooppalaisiin pankkeihin. Hyvästä tilanteesta huolimatta pohjoismainen rahoitusjärjestelmä on rakenteellisesti haavoittuva ja altis likviditeetti- ja tartuntariskeille. Vaikka näiden riskien toteutumisen todennäköisyys on lyhyellä aikavälillä pieni, riskien toteutumisen vaikutukset voisivat olla suuria ja tartunnat nopeita.

Yksi pohjoismaisen rahoitusjärjestelmän keskeisistä haavoittuvuuksista johtuu pankkisektorin rakenteesta. Pohjoismaissa kansalliset pankkisektorit ovat huomattavia suhteessa kansantalouksien kokoon. Ruotsissa pankkisektorin koko on noin nelinkertainen ja Tanskassa kolme ja puolikertainen. Suomenkin pankkiala on lähes kolminkertainen bruttokansantuotteeseen nähden. Pankkisektoriin on laskettu mukaan sekä kotimaiset pankkikonsernit että maassa toimivat ulkomaisomisteiset tytäripankit ja sivukonttorit.

Pohjoismainen pankkisektori on myös erittäin keskittynyt, sillä taseilla mitattuna sitä hallitsee kuusi suurta pankkia (Nordea, Danske Bank, DnB, Swedbank, SEB ja Handelsbanken). Näistä Pohjoismaiden suurin pankki Nordea luokitellaan myös globaalisti rahoitusjärjestelmän kannalta merkittäväksi pankiksi. Lisäksi pohjoismaisilla pankeilla on paljon maiden rajat ylittävää toimintaa ja pankkien sivukonttori- ja tytäryhtiöverkostot kattavia.

Linkittyneisyyden takia pohjoismaisten pankkien riskit ovat huomionarvoisia myös Suomen rahoitusjärjestelmän vakauden kannalta. Ruotsalaisten ja

tanskalaisten pankkiryhmiä markkinaosuus yleisön luotonannossa on Suomessa noin 46 %. Suomalaisien pankkien Pohjoismaa-riskiä lisäävät myös niiden sijoitukset pohjoismaisiin valtioiden, pankkien ja asuntoluottopankkien joukkovelkakirjoihin.

Pohjoismaisen rahoitusjärjestelmän erikoisuuksia ovat asuntoluottopankkien iso rooli asuntolainojen rahoituksessa sekä asuntovakuudellisten arvopapereiden suuri merkitys pankkien varainhankinnassa. Tanskalaiset asuntoluottopankit ovat Euroopan toiseksi suurin ja ruotsalaiset pankit viidenneksi suurin asuntovakuudellisten arvopapereiden liikkeeseenlaskija. Vaikka pohjoismaista asuntoluottojärjestelmää pidetään läpinäkyvänä, likvidinä ja luotonantopolitiikaltaan pääosin konservatiivisena, se voi kuitenkin aiheuttaa mahdollisesti merkittäviä makrovakaudellisia riskejä.

Asuntojen hinnat kohosivat Tanskassa ja Ruotsissa voimakkaasti ennen finanssikriisiä, ja kotitalouksien velkaantumisaste on noussut kansainvälisesti verrattuna erittäin korkeaksi. Finanssikriisin seurauksena asuntohinnat ovat jo laskeneet Tanskassa noin 30 % ja kotitalouksien velkaantuminen on kääntynyt hienoiseen laskuun. Ruotsissa sekä asuntojen hintojen että kotitalouksien velkaantumisen kasvu on jatkunut. Asuntomarkkinoiden mahdollisesta ylikuumenemisesta aiheutuviin riskeihin on kiinnitetty huomiota myös EKP:n ja Euroopan pankkiviranomaisen EBAn yhteisissä pankkien stressitesteissä, jotka toteutetaan kesällä 2014, sekä IMF:n analyyseissä ja suosituksissa.

Merkittävä riski pohjoismaiselle pankkisektorille on sen riippuvuus markkinaehtoisesta varainhankinnasta. Asuntoluottopankkivetoinen pankkijärjestelmä perustuu pitkälti markkinarahoitukseen ja sen häiriöttömään toimintaan, minkä takia Tanskassa ja Ruotsissa yksityiselle sektorille myönnettyjen lainojen ja vähittäistalletusten välinen erotus eli rahoitusvaje on kasvanut muihin eurooppalaisiin maihin verrattuna suureksi. Talletusten kasvu on sekä Ruotsissa että Tanskassa ollut pitkään hitaampaa kuin lainojen kasvu.

Huomattava osuus pohjoismaisten pankkien markkinarahoituksen hankinnasta on ulkomaan valuutan määräistä ja maturiteetiltaan verrattain lyhytaikaista. Suurten likviditeettiriskien vuoksi Ruotsin pankkivalvoja määräsi pankit täyttämään nopeutetusti EU:n vakavaraisuusasetukseen sisältyvän maksuvalmiusvaatimuksen, jonka mukaan pankkien pitää pystyä kattamaan stressitilanteessa likviditeetin ulosvirtaus ainakin 30 päivän ajan. Ruotsalaiset pankit ovat myös hieman pidentäneet varainhankintansa maturiteettia,

mutta tästä huolimatta pankkien jälleärahoitusriskit ovat edelleen merkittävät, mikäli luottamus pankkeihin heikkenisi.

Vastaisuudessaakin on tärkeää säilyttää kansainvälisten sijoittajien luottamus pohjoismaisen pankkijärjestelmän vakauteen, koska pankkien riippuvuus lyhyestä markkinärahoituksesta ja myönnettyjen luottojen pitkät maturiteetit ovat haavoittuva yhdistelmä kriisitilanteissa.

Pankkien hyvä vakavaraisuus vahvistaa parhaiten sijoittajien luottamusta. Riittävän suuret pääomapuskurit myös ylläpitävät pankkien luotonantokykyä vaikeinakin aikoina ja pienentävät riskiä yksittäisten pankkien vakavien ongelmien leviämisestä yli Pohjoismaiden rajojen.

Ruotsin, Norjan ja Tanskan viranomaiset ovat asettamassa maansa merkittävimmille pankeille selvästi EU:n vähimmäisvaatimuksia suuremmat pääomavaatimukset. Toimenpiteet ovat tervetulleita pohjoismaisen pankkijärjestelmän pitkäaikaisen vakauden turvaamiseksi. Suomessa hallituksen tuoreen luottolaitoslakiesityksen mukaan merkittävimmille pankeille asetettavien lisäpääomavaatimusten suuruus voisi käytännössä olla enintään 2 % suhteessa pankin riskipainotettuihin saamisiin, mikä on jopa 3 prosenttiyksikköä vähemmän kuin naapurimaissa.

Naapurimaita kevyempi pankkisääntely ei nykyisin ole enää kilpailuetu, vaan pikemminkin haitta. Sääntelyn erot voivat kannustaa ylikansallisia rahoituslaitoksia siirtämään riskejään kevyintä sääntelyä harjoittavaan maahan. Tätä tuskin Suomessa halutaan.



KIRJOITTAJA

Kimmo Koskinen työskentelee ekonomistina rahoitusmarkkina- ja tilasto-osastolla.

[Kimmo.Koskinen \(at\) bof.fi](mailto:Kimmo.Koskinen(at)bof.fi)

AVAINSANAT:

- [Vakaas](#)